

Egy napon fölkel a vörös vihar

1

*A láthatár szélén fekete fák közt
véres halott fej akasztott nap*

(A. B. Simić)

2

*Adjatok egy pohár vizet
pohár napot
Hadd vedeljem az olcsó halál vermében
Karaj kenyeret adjatok
penészeset feketét
Hadd csámcsogjam ebben a mi csúf éjszakánkban*

(D. Matić)

3

*Kiállok az út közepére
torkom szakadtából
elordítom magam*

(A. B. Simić)

4

*Adjatok nekem
Adjatok
egy szitkot dühösebbet az éjnél és a halálnál*

(D. Matić)

5

*A föld kihál
csak egy-egy alak dagad és nő bőföggve*

(A. B. Simić)

6

„A jugoszláv királyságban minden gyülekezés és össze-
tilos, mert én gondolkozom mindenki helyett”

(Pribičević
Isten kegyelméből a rend minisztere)

7

Adjatok nekem

Adjatok

egy szitkot vesztebbet az éjnél és a halálnál

(D. Matić)

8

Az ember és a kor és az élet
szenny és iszony és szégyen

(A. B. Šimić)

9

Adjatok egy vihart vadabbat az éjnél és a halálnál

Adjatok egy álmot rémitőbbet az éjnél és a halálnál

Adjatok egy szerelmet szörnyűbbet az éjnél és a halálnál

(D. Matić)

10

Egy halálraitélt:

„Hogyha halállal kell büntetni azt, hogy forrón szeretem
a szabadságot és az emberiséget, akkor fennen mondom:
rendelkezzetek életemmel!”

11

Adjatok

egy fekete kutyát

fekete ördögöt

Hogy vadul megugassuk

a csillagokat

és csillagolvasókat

(D. Matić)

12

Másik halálraitélt:

„Megvetlek benneteket, megvetem a törvényeiteket, a
rendeteket, a hatalmatokat: fölakaszthatok.”

13

Mert én nem keresek zsákmányt, jussot:
csak egy marék tiszta fényt adjatok nekem
s egy kevés tiszta hajnali harmatot

(D. Vasiljev)

14

Adjatok nekem

szót adjatok

hogy leírhassem ezt a kort ezt az átkot

(D. Matić)

15

Egy napon fölkél a vörös vihar

Ó — egy napon —

(M. Križža)

16

Adjak nekem
adjatok
kutyavöltést
fekete ördögjajt
hogy kifejezzem a gondolatunkat
hogy megénekeljem ezt a földet
hogy elmeséljem életünket
ezt a keservest
érthetlent
és elérhetlent

(D. Matić)

17

... A rezsím fejünket követeli, börtönt követel, a dolgozó tömegek ellen elkövetett gonosztetteinek védelmére. Ha olyan ítéletet hoztok, amilyent a rezsím követel, csak ennyit mondok: mi büszkén és megtisztelés gyanánt öltjük fel a rabruhát, büszkén és szemrebbenés nélkül állunk a tőkés igazságszolgáltatás golyói elé, szilárdan meggyőződve, hogy kiontott vérünkéből a dolgozó nép új erőt fog meríteni.

18

Adjak nekem
Adjak
szitkot
vihart álmot
és szerelmet

(D. Matić)

19

Te aki sírsz
te aki harcolsz és virrasztasz mások nyugodt álmáért
te akinek szeméről lefagyott az élő mosoly
te, testvérem, akinek arcán félelem görcse ráng
ugorj fel és kiáltsd el magad: Azért se!

20

Valami forr
valami lóg a levegőben

(J. Kaštelan)

21

E korhadt vén golyóbis
alatt
sercegve
ég
a dinamit

(J. Kaštelan)

22

Valami forr
valami lóg a levegőben

(J. Kaštelan)

23

Ég! Ég!
Ég a föld és az ég!

(M. Krleža)

Ma már közöttünk jár a holnap

1

Kések csengnek az éjben
Fekete harang
kondul.
Nyakat
hurkol
a homály
kötele

(J. Kaštelan)

2

Nincs nap hogy vér ne volna
Nincs nap hogy másnapot érne
Napról napra, fekete sorba
Nincs nap hogy ne hullna a mélybe
(M. Ristić)

3

Kedves gyermekeim, néhány óra múlva már nem leszek az élők közt, ez az utolsó levelem. Mindig nagyon büszke voltam rátok. Legyetek szerények, és vessétek meg a gögőt; ez az én tanításom, amit egész életemben követtem.

Szeressétek egymást, szeressétek anyátokat, hogy ne fájjon neki nagyon a hiányom. Azzal a biztos tudattal megyek a halálba, hogy a tavasz, amit annyira vártam, nemsokára elér hozzátok. És ez a remény erőt ad nekem, hogy derűs szívvel fogadjam a halált.

Csókkollak mindnyájatokat utoljára
Apátok

4

Nincs nap hogy vér ne volna
Nincs nap hogy másnapot érne
(M. Ristić)

5

Gyerekek sírnak. Behallatszik a cellákba, áthatol a falakon. s mi összenézünk: „Hát már a gyerekeket is bezárják, hát már ők is bűnösök?”

6

Nincs nap hogy vér ne volna
Nincs nap hogy másnapot érne
(M. Ristić)

7

Az ember láthatár, amelynek vége nincs: vérrel
öntözi meg a titkokat és sziklákat
Az ember végtelen láthatár
(D. Matić)

8

Akkor fölkélt a szél, a kor fölébredt vére
Csak ez a vihar űzheti szét a gyalázat felhőit
(O. Davičo)

9

*Tito elvtárs az élen lovagol
Meredek hegyi úton*

(V. Nazor)

10

*Vihar vonít az éjben valahol. Bóra kél
s árbocot szaggat*

(D. Matić)

11

Az ember a fény a homályt kegyetlen oltja

(D. Matić)

12

*Vonul a sor a sors elé...
Mindent elföd az éj-lepel
Csönd. Lövés. Csak föl felé.
Itt bukni kell és kelni kell,
A Sutjeska forr, zuhog, perel...
Te gyors folyó, jeges folyó.
Te víz, te falánk, te mohó!
Milyen drága vagy, vágyott szabadság,
Milyen nehéz átjutni hozzád!*

(T. Mladenović)

13

Az ember a vér mely szurony nyomán kiserked fájva

(D. Matić)

14

*Egy gyermekcsapat
kézenfogva megindult
az utolsó óra után
párosával a kivégzésre
mintha a halál semmi volna.*

(D. Maksimović)

15

*Lábnymokat számolok a hóban.
Minden nyom egy halál.
Mindegyik
megy
sírja
felé.*

Mindegyik megy sírja felé.

(J. Kaštelan)

16

*Megint százötven állt a falhoz.
A háború tart.
A gyümölcs érik.
Esők lehullnak.*

(D. Matić)

17

*Nincs éj hogy emléke ne volna
Nincs álom hogy föl ne fájna*

*Éjre éj fekete sorba
Nincs hűg hogy ne volna vézű bűtyja*
(M. Ristić)

18

*A Zelengorán van egy tó mondják
saját szeműnkkel láttuk
Hol vannak ezek a rég ismert hangok
hova lettek
hova
tűnhettek el?
A Zelengorán van egy tó
hű fűtta be hozzá az utat*
(J. Kaštelan)

19

*Nincs nap hogy vér ne volna
Nincs nap hogy másnapot érne*
(M. Ristić)

20

*Hát hol a csendes boldogság, üvegfény,
A kerti illat s hol a fecskefészek?
És hol a bölcsű, almával a szekrény,
S a ház elűl a fény hová enyészett?*
(I. G. Kovačić)

21

*A mély csűndben
messzi léptek
alig hallom.
Lázálmon túl
messzi hangok.
— Elvtárs...
— Elvtárs...
Hideg kezét szorongatok.
Megyek
némán
a sor végén.*
(J. Kaštelan)

22

*Világ és virág és álom és járom
Vér a világon
Hű és hullás és hulla és kenyér
Vér a kenyéren
Háború és kűrűm és örűm és ború
Vér a borban.*
(M. Ristić)

23

*Alig hűsz évig néztél a fénybe
és nem vagy többé.
Hűsz év!
Milliók vagytok és hűszévesek
Hűsz év és millió hulla
Holló sincs elég kűrűzni fűlűttűk
Kűnny sincs elég...*
(D. Matić)

24

Az utolsó falat kenyérig
A háború utolsó falatjáig

(M. Ristić)

25

Eljön megint a nap s tavasz lesz a tavaszból
fecskemarasztó
langyos és lágy nap.

El sem hiszed, hogy valamikor oly könnyen
öltek
és haltak

elmerülve a vérben és a könnyben.

Eljön megint a nap s a virág csak virág lesz
s a galamb csak galamb és békés tetőkre száll le s
előnt mosollyal és feledéssel,
valami régi édes hangot idéz fel,
a lányét, akivel együtt a hűség
gyönyörű hűsét.

(D. Matić)

26

Az ember a katona
rongyos lobogó a halála.

(D. Matić)

27

Idegen seregek poroztak el a házad előtt
Vérszagú szél porzott el
az út hosszán csak por
csak pernye maradt
(anyák hol vannak a fiaitok?)

Nézd nézd
ajtódon hangosan lihegve
kopogtat a dicsőség

(D. Matić)

28

Már ma közöttünk jár a holnap

(D. Matić)

29

Dicsőség azoknak, akik így szóltak:

Mi vagyunk a fa az életet szülő lánghoz
Dicsőség azoknak, akik önmagukat fölgyújtva
világították meg útjainkat.

Dicsőség azoknak, akik vállukat tartották, hogy magasabbra
[hágjunk.

Dicsőség azoknak, akik a szívüket hagyták nekünk örökbe.
Dicsőség az arcunkat megvilágító szíveknek.

(G. Vitez)

30

Én az anya
utoljára kiáltom a világ négy tája felé:
Én az anya betiltok
minden kést
amivel gyereket lehet ölni.
Hadd aludjanak nyugodtan.

(N. Iveljić)

A titkos láng most énekel

1

Fölébredsz és körül nézel: minden itt van már, a fa, a kígyó, a kö és a nap. Aztán nekilátsz, hogy sárból, álból, lehetből, akármiből teremts valamit, akármit, de a magad képére, a magad módján. Kibocsátod a világba, és rettegsz: nem tudod, elindul-e, megszólal-e, megmarad-e. S ha minden rendben van, ez a te valamid, ez a te teremtményed, nekivág, saját lábán, a nagyvilágnak.
Most mondd: szereted vagy nem szereted?

(V. Popa)

2

És legyen béke
embereid között,
béke a bányászoknak és szántóvetődnek,
béke az építődnek és őriződnek,
béke az örömödnek a földön és az égen,
búzád aranyában
és gépeid énekében.
Nőj és virágozz, te boldog és szabad,
a Párt csillagával
Tito szíve alatt.

(J. Kaštelan)

3

Minden szavunk mind több és több felelősséget szül. S ez azt bizonyítja, hogy valahová tartunk. A felelősség a jövő tartozéka. Minden szavunk növeli a kötelességet: sohasem lenni kisebb, de tévedés ne essék: az alkotás sohasem válik könnyebbé. Olyan világot építünk, amelyben az alkotás súlya csak tisztább lesz, nem kisebb; tisztább, tehát teljesebb.

(V. Gotovac)

4

Olyan vagyok, amilyen még sahosem voltam,
s amilyennek kellett lennem:
kicsit lármásabb, kicsit halkabb,
kicsit durvább, kicsit gyöngédebb,
kicsit egyszerűbb, kicsit különösebb.
Mai napom nagyon hasonlít minden eddigi napra,
de mégis: ez a nap.

(T. Mijović)

5

Ifjúságunk aranyát
ezeknek a napoknak,
mert szeretik a szerelmünket

6

Ti ott az esti kapualjakban, homályba merülő utcán,
mellékfeljáróknál, házfalak mentén.
Ti ketten, ti ketten, egyedül egymással a sötétben,
halljátok-e szavát suttogástok szüneteiben?
halljátok-e szavát suttogástok szüneteiben?

(J. Hristić)

7

*Sutjeska a csontjainkban mennydörög
Piros virágok közt folyik
Szívünkben a torkolata
Szívünkben a forrása
Sutjeska nap-madárrá változik
Csőrében a fekete kutyával*

(V. Popa)

8

A titkos láng most énekel

(D. Matić)

9

*A gyerekek nőnek
a gyerekek hihetetlenül nőnek
és rohannak.
A gyerekek telenövik
a várost
a trolibuszt
a gesztenyefákat, a Topčidert,
burjánzanak
a tizenhat évesek*

(M. Stefanović)

10

*Űres vagyok szerelem nélkül, mint a puszta föld; meddő,
mint a tó víz nélkül, halak nélkül; mint a kert szél nélkül,
eső nélkül; mint a paradicsom alma és kígyó nélkül.*

(Z. Tomićić)

11

Mese

*Valahol, hét tengeren túl, a folyók merőlegesen fölfelé
folynak, aztán kicsit cikcakkban, az emberek a csillagokon
taposnak, az utcák trüsszögve rázzák magukról a harmat-
csöppeket, a makarónik szegfűt tűznek kabátjuk gomb-
lyukába, és úszók szelik erős karcsapásokkal az aszfaltot.
A füzek futballoznak, s a kutyák megugatnak egy sárga
sajtkorongot, mert a holdat szétosztották a gyerekek közt
uzsonnára.*

(M. Stefanović)

12

*Szeretem becsapni az ajtót
Szeretem becsapni az ajtót
Szeretem becsapni az ajtót
Meghódítom a világot
Meghódítom a boldogságot
Meghódítom a kedvest*

(M. Stefanović)

13

*A hajnalért, az ébredésért,
az otthon gyöngéd melegéért,
azért, hogy gondot, hamis éket
a gesztusaink levetkeznek,
hogy útjaink az égig érnek, —
érdemes szórni erőt s szerelmet!*

(D. Ivančan)

14

Erőd vagyok egyetlen lobogóm a szív
 Vér a láthatatlan bástyafokokon
 Altatódallal
 állom a rohamokat
 Erőd vagyok egyetlen lobogóm a szív
 erőd amely nem adja meg magát.
 (J. Kaštelan)

15

Jugoszlávia
 Testem hazája, fény gerince,
 Hazámnak teste, szikla szirma,
 Vérem tengerét a te partod szegélyezi,
 Féltem őrzött álmom egednek színét hordja
 S a kivivott nyár szent tüzének,
 Melyben kicsiny madarak fürödnek, el nem égve.
 Négy testvérszél lengeti a te zászlódat,
 Vér selyméből, hús virágából szőtték,
 Értelemmel termékenyített évek.
 Álmom homlokán, mint egy bronz lepke
 Lebeg a te neved

(I. Lalić)

16

Az ember nemcsak a gyöngye szív mely reszketeg függ
 [halálfonálon
 És minden szél legyinti és minden láng ragadja...
 Az ember az országút s a földbe taposott salak
 Az ember a kéz mely szénnel tömi mozdonyok gyomrát
 Az ember a körbefutó vagy egyenes falak
 Az ember a kő szeretettel faragva
 Az ember mező bevetett ugarolt gyomlált.

(D. Matić)

17

Van reményem a városomhoz
 Sok a reményem
 Nagy a város
 Enyém a reggel minden reggel
 De reményem reggelre csak most érkezik.

(M. Pavlović)

18

Az ember a mezítláb iszapon tarlón sziklaélen lépked
 Az ember a katona rongyos lobogó a halála
 Az ember a szem mely cirógatja a gépet
 Az ember a koponya amit bevernek és ami turbinát eszel ki
 Az ember a dal az ember a föld türelemmel önképére
 [formált
 Az ember a látóhatár: nem tekint be senki
 Az ember a reményesség és a munka a kézen
 Az ember a kéz mely messzebb lát mint a szem

(D. Matić)

19

Enyém a reggel minden reggel
 De a reményem reggele csak most érkezik.
 Nem is a reményé, a beteljesülésé.
 Nem is érkezik, hanem tart régóta

Nem érkezik, csak a képét cseréli,
A nagy remény képét, a város érkezését,
Minden reggel ez a reményem.

(M. Pavlović)

20

Az ember a fény századok homályát oltja
Az ember a kéz mely folyót fegyelmez markol a sárba
Az ember a fény a homályt kegyetlen oltja

(D. Matić)

21

Minden reggel kigyúlt kikötőt látok
Hallom hintázik az üveg-emelet
A gongok tere, tárt ajtók érkezése.

(M. Pavlović)

22

Kéz kéz fekete eres kérges és sárga
Az ember a fény a homályt nyugtalan oltja

(D. Matić)

23

Hallom hintáznak a téren a virágok
Helikopterek tánca a felhők emeletén
Hallom az érkezés gongját
Hallom a tárt ajtókat
Érkeznek a virágok

(M. Pavlović)

24

Kéz kéz kéz simogat gyűlöl és váj vétkez igazgat
Az ember a fény a homályt boldogan oltja

(D. Matić)

25

Van reményem a városomhoz
Mert volt reményük ehhez az érkezéshez
Az ősöknek s a napnak legfölül.

(M. Pavlović)

26

Kéz kéz kéz vés álmodik tud ápol ír altat
Az ember a dal határtalan
Az ember a fény ura a fénynek: a homály egyre oszlóbb
Az ember ura a homálynak: a fény egyre piroslóbb
Kéz kéz kéz számlálatlan a munkán az ölben
Kéz a ravaszon kéz az álmokon kéz átkoz épít ront áld
Az ember a föld minta nélkül önképére formált
Az ember a dal határtalan

(D. Matić)

Összeállította:
Ivan Horovic és
Vladimir Milavic
Ács Károly fordítása